

Film in de theaterzaal: een platte voorstelling met toekomst!

Meer en meer theaters hebben hun zalen de laatste jaren geschikt gemaakt voor het vertonen van films. De overgang van de bioscopen in 2012 naar volledig digitale distributie en projectie heeft theaters een extra impuls gegeven om te investeren in 2K- of 4K-projectoren en een surroundinstallatie. Een van de doelstellingen is natuurlijk verbetering van de exploitatie. Koen Koch sprak met vier theaters over hun ervaringen.

| DOOR: KOEN KOCH |

Bij een theatervoorstelling probeert de optredende artiest het publiek een collectieve ervaring te bieden. De toeschouwers reageren op de voorstelling. Zij zijn als het ware participant en reageren min of meer als één geheel op de voorstelling. Dat laat zich het makkelijkst waarnemen bij de staande ovatie. Ook als je dat eigenlijk wat overdreven vindt ga je toch in de benen omdat alle anderen in de zaal dat ook doen. De stoelen in een theater zijn doorgaans 55 centimeter breed en de rijdiepte is krap een meter. Tot afschuif van sommige technici hebben theaterstoelen vaak een behoorlijk actieve zit. De verdenking leeft dat dit een overblijfsel is uit de hoogtijdagen van het vormingstoneel waarbij de toeschouwer met de neus op de eigen verheffing gedrukt moest worden. Geen ontsnappen mogelijk. Nog steeds is het comfort van een échte theaterstoel moeilijk te vergelijken met de bioscoopfauteuil, waarin een dutje ook zeker tot de mogelijkheden behoort. De gang van zaken bij een bioscoopvoorstelling is volstrekt anders: na afloop van de film en bij het verschijnen van de eerste letters van de aftiteling wrijft de bioscoopbezoeker zich in de ogen en ontdekt langzaam dat naast hem nog meer mensen zich hebben laten meenemen in de vertoning. Applaus en zeker een staande ovatie komen zelden voor. Mijmerend over wat je hebt meegeemaakt verlaat je je stoelenrij van meer dan 115 centimeter diep en stap je weer in de realiteit van je avondje uit. Een theaterzaal is doorgaans zo ontworpen dat de zaalakoestiek bijdraagt aan de klankbeleving en de verstaanbaarheid vanaf het toneel. De optrede van de

tribune is hoger omdat het hele toneelbeeld goed waargenomen moet kunnen worden. Bij een bioscoop is er alleen sprake van elektronisch weergegeven geluid dat diepte en kleur heeft gekregen in de geluidsnabewerking bij het monteren van de film. Het hele projectievlak moet waargenomen kunnen worden en zeker in Nederland is de leesbaarheid van de ondertiteling van levensbelang voor de perceptie van de film.

Film in theater

Tegenwoordig wordt de regiecabine in de kleine theaterzaal weer veelvuldig ontdaan van zijn functie als extra opslagruimte en gevuld met een grote digitale cinema projector. Ondanks het overbodig worden van mechanische onderdelen als tamboeren, vlieders en lenswisselaars maken ook digitale projectoren zonder klapperende 'lus' te veel geluid om zomaar in een zaal te staan. Verschillende theaters hebben de stap naar filmvertoning gemaakt. Ik sprak met Frans van der Have van Agora te Lelystad, Joost Verest van Plaza Futura te Eindhoven, Peter Woelders van De Lieve Vrouw te Amersfoort en Thijs Gennissen van de Agnietenhof te Tiel. Plaza Futura en De Lieve Vrouw combineren van oudsher film en vlakkevloertheater. Agora en Agnietenhof hadden nog geen filmfunctie alvorens ze ook filmvoorstellingen gingen verzorgen in de theaterzalen.

Plaza Futura

Plaza Futura draait sinds anderhalf jaar films in de theaterzaal. Op hun tribune met een optrede van circa

De kleine zaal van Agnietenhof met surroundinstallatie en een aparte cabine voor filmprojectie. | FOTO: © CHEESEWORKS

50 (!) centimeter hebben ze daarvoor nieuwe stoelen geplaatst die comfortabel genoeg zijn voor filmvoorstellingen. Over de zichtlijnen wordt niet geklaagd. 'Er zijn wel enkele oudere mensen die de tribune wat stijl vinden. En over de rijdiepte klagen alleen lange mensen', zegt Joost Verest, hoofd techniek van Plaza. Voor het filmgeluid is een separate geluidset beschikbaar. Het oprolbare filmscherm hangt tussen de horizon en de tegenlichtpositie, waardoor de kijkafstand voldoende groot is om vanaf de eerste rij comfortabel film te kunnen kijken. De zaal wordt alleen voor film gebruikt op 'niet theaterdagen'. In de planning is dat soms lastig op het moment dat een nieuwe film beschikbaar is en de distributeur verwacht dat zijn titel in een aaneengesloten periode dagelijks wordt gedraaid. 'Dat verhoudt zich soms moeilijk met de planning in theaterland die soms al anderhalf jaar van tevoren vaststaat.' De koeling van de projector is wel eens tekort geschoten waardoor deze afschakelde. Een 35mm-projector ratelt door bij temperaturen waarbij de operateur het allang opgeeft, maar een nieuwe digitale projector gaat over tot het beschermen van zijn gevoelige elektronica bij een acceptabele strandtemperatuur en schakelt zichzelf uit. Een goede koeling en afzuiging is van levensbelang voor de continuïteit van de voorstelling. 'Over de kwaliteit van het filmgeluid klaagt niemand, intengedeel, wij krijgen alleen maar enthousiaste reacties.'

De Lieve Vrouw

De Lieve Vrouw is bij aanvang van dit jaar begonnen

met het vertonen van film in hun theaterzaal. Peter Woelders: 'De drempelvrees die we aanvankelijk hadden is niet terecht gebleken, wel hebben we een jaar de tijd genomen om langzaam naar een intensievere filmprogrammering te groeien'. De theaterzaal is een druk bespeelde zaal met 'echte' actieve theaterstoelen. 'Er komen geen klachten uit het publiek over de zit.' In De Lieve Vrouw is het theatergeluid vervangen en wordt de nieuwe set ook ingezet bij

'Dit publiek is aangenaam verrast door het gebouw en de gastvrijheid die in een theater wat meer dan in een bioscoop wordt benadrukt'

de film. 'Het is een supergoede set, we krijgen alleen maar lovende reacties op het geluid, en ook de beeldkwaliteit wordt bejubeld.' De Lieve Vrouw is een vlakke vloerzaal zonder een gesloten regiecabine. Om snel te kunnen ombouwen is de projector in de achterwand geplaatst en maakt De Lieve Vrouw gebruik van rear-projection. 'We kunnen supersnel ombouwen: op een dag kunnen we bijvoorbeeld twee keer een schoolfilmvoorstelling vertonen, vervolgens de theatervoorstelling van die avond opbouwen en na deze voorstelling weer het filmscherm op zijn plek zetten voor de schoolfilmvoorstelling van de volgende ochtend. Met een minimale bezetting maken we zo maximaal gebruik van de zaal!' ►

Agnietenhof

In Schouwburg & Filmtheater Agnietenhof in Tiel wordt de kleine theaterzaal (met een capaciteit van 210) al bijna vijf jaar voor filmvertoningen gebruikt. De filmprogrammering wordt verzorgd in samenwerking met De Verkadefabriek (Den Bosch). Men heeft de 35mm-projector onlangs omgeruild voor een digitale. Ook hier zijn de theaterstoelen vervangen door stoelen met meer comfort. Voor het filmgeluid is een aparte set aangeschaft. Agnietenhof programmeert films op dinsdag- en woensdagavond en regelmatig op de zondagochtend, bij wijze van ontbijtfilm. De combinatie van film en theater maakt de locatie ook zeer geschikt voor randactiviteiten als filmeducatie en een literair programma rond een film. Eind mei, tegen het einde van het theaterseizoen, is er een filmweek. Nu wordt overwogen om het zomerreces in te korten en ook in juni films te programmeren. Bijzonder is dat de operators voor de filmvertoningen voornamelijk vrijwilligers zijn.

Agora

Agora in Lelystad heeft rond de kerst 2012 zijn deuren geopend voor de filmbezoeker. Niet met een voorzichtig aftasten maar gelijk in drie zalen en alleen al in de middag met de vertoning van zes titels. Agora is in het gat gesprongen dat de lokale bioscoop na sluiting achterliet. Door het ontbreken van een alternatief voor filmminnend Lelystad en de ondernemingszin van het theater zelf weet een nieuw publiek de weg te vinden naar Agora. Maar ook de allure van het onderscheidende theaterontwerp van UN-studio maakt indruk op de bezoeker. Dit publiek dat zelden een theater bezoekt is aangenaam verrast door het gebouw en de gastvrijheid die in een theater wat meer dan in een bioscoop wordt benadrukt. Verder onderscheidt het zich niet van een echte bioscoop: de films hebben pauzes, er wordt popcorn verkocht en er is *Ladiesnight*. Tussen de bedrijven door wordt er even snel stof gezogen, waarna *Skyfall* weer kan beginnen! 'Hier zijn we echt gegaan voor optimaal geluid en beeld, en de mensen zijn daar stuk voor stuk enthousiast over', geeft technicus Frans van der Have aan. De drempel voor theaterbezoek kan behoorlijk verlaagd worden: 'Binnenkort draaien we ook trailers van de theatervoorstellingen voorafgaand aan de filmvoorstellingen. Vooral nog staat er geen personeelsuitbreiding op het programma, maar het is behoorlijk aanpassen voor de theatertechnici die gewend waren in drie dagen al hun uren voor één week te draaien. Diensten voor een theatervoorstelling zijn lang, voor een filmvertoning doorgaans korter. Door de taken van deze technisch minder complexe voorstellingen ook over het andere facilitaire personeel te verdelen kunnen we het met zijn allen aan. In Agora worden niet minder theatervoorstellingen geprogrammeerd.

Wel wordt gelijktijdigheid van theater- en filmvoorstellingen afgestemd zodat er altijd een zaal vrij is voor de continue programmering van de bioscoop.'

Additionele exploitatie

De kwaliteitsfilm die de grote bioscopen vaak niet draaien lijkt populair genoeg voor een gezonde additionele exploitatie in een theater. Al met al is mijn indruk dat een theaterzaal zich uitstekend leent voor filmvertoning en dat er een kans ligt om de exploi-

'De drempelvrees die we aanvankelijk hadden is niet terecht gebleken'

tatiemogelijkheden van een podium aanzienlijk te vergroten. Alle hoofden techniek geven het dringende advies om te kiezen voor kwaliteit als een theater de stap naar film gaat maken. Hoewel de actieve zit van sommige theaterstoelen nergens tot klachten leidt is het betrekkelijk eenvoudig en betaalbaar om een telescopische tribune met variabele rijdiepte in nieuwe projecten te bouwen, mits er gekozen wordt voor een stoel 'op de neus' van een rij. Bij een zaal van 250 stoelen kost dat rond de € 15.000,- meer dan een standaard tribune. Tel daar nog de projector en server (€ 60.000,-), een goed geluidssysteem (€ 37.500,-), een rolscherm (€ 27.500,-) en wat bouwkundige en installatietechnische aanpassingen bij op en voor anderhalve ton is de zaal klaar voor meer dan honderd filmvoorstellingen per jaar erbij. ◀

Met dank aan FTT – filmtronics Boxmeer en Jezet Seating Overpelt

Plaza Futura heeft nieuwe stoelen aangeschaft en de regiecabine uitgebouwd voor de digitale filmprojector.
| FOTO: © DANIELLE THOMAS |